

Levensschets van Jhr. Mr. A. G. A. ridder van Rappard

<https://hdl.handle.net/1874/234475>

mm 10885

BR.1869. I. 31.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3325 7944

Per. 1869 I, 31. *u d s*

LEVENSSCHETS

VAN

Jhr. Mr. A. G. A. RIDDER VAN RAPPARD,

DOOR

MR. B. J. L. DE GEER.

Onze hoogeschool verloor op den 1 April 1869 een belangstellend en ijverig verzorger, die eenmaal haar kweekeling, voortdurend aan de instelling gehecht bleef waar hij zijne vorming had ontvangen, en later geroepen hare belangen voor te staan, die taak met naauwgezetheid en lust heeft vervuld.

Jhr. Mr. A. G. A. Ridder VAN RAPPARD werd te Utrecht geboren, den 5 Mei 1799, waar zijn vader, de laatste Proost van het kapittel van St. Marie, zich gevestigd had en onder de meest geachte en aanzienlijke ingezetenen behoorde. Van jongs af tot de beoefening der wetenschappen bestemd, genoot hij eene zorgvuldige opvoeding, en kwam reeds vroeg op het gymnasium, om daar door de beoefening der oude talen zich tot de hoogeschool voor te bereiden. Door aanleg en ijver toonde hij spoedig wat men van hem te wachten had, en kwam op de hoogeschool op een leeftijd, waarop velen nog pas hunne voorbereiding hebben aangevangen. Naauwelijks echter had hij zijne

studien begonnen, of de terugkomst van NAPOLEON uit Elba, riep hem met zooveel anderen in edelen geestdrift voor het herboren vaderland, onder de wapenen. Hij sloot zich aan de Utrechtsche studenten aan, die zich ter verdediging des lands hadden aangeboden. Weldra kon hij zich weder ongestoord op zijne oefeningen toeleggen, toen het gevaar door de overwinning in Waterloo's velden was geweken. Toen wijdde hij zich met vernieuwden ijver aan de beoefening van geschiedenis en letterkunde, van regtsgeleerdheid en staatswetenschappen. In 1824 gepromoveerd, begaf hij zich naar 's Gravenhage, waar zijn oudere broeder, aan wien hij zeer gehecht was en bleef, reeds eene betrekking bij het departement van oorlog bekleedde. Sints dien tijd woonden de beide broeders, met uitzondering eener korte tusschenpoos, voortdurend te zamen, en terwijl de oudere broeder, toen reeds gehuwd, zijn huisgezin zag uitbreiden en vermeerderen, zijne echtgenootte zag sterven, zijne zonen en dochteren het ouderlijk huis zag verlaten om zich te vestigen, bleef de jongere broeder met hem deelen in huiselijke vreugde en huisselijk lijden, en de ouderdom vond hen beiden nog als in hun jeugd te zamen; het was alsof de dood zelf den band niet kon breken die beiden aan elkander verbond, want de jongere broeder heeft zich nooit van de smart over het verlies des ouderen hersteld. Zelf ongehuwd, genoot VAN RAPPARD onder alle zijne moeilijke en drukke bezigheden in des broeders huis al het genoegen van een

huisselijk verkeer en van een gezelligen omgang, dat hij vaak door zijne schrandere opmerkingen of zijnen luimigen scherts, wist te verhoogen.

Kort na zijne vestiging te 's Hage werd hij commies bij de administratie van het onderwijs, en begon zoo zijn loopbaan bij het onderwijs, bij hetwelk hij dien ook zou eindigen. Toen nu in 1828 eene staatscommissie werd ingesteld, om het hooger onderwijs op nieuw te regelen, werd hij tot secretaris dier commissie benoemd, en van de uitgebreide werkzaamheid en den moeilijken taak, die hem daardoor was opgedragen, heeft hij zich uitnemend gekweten. Het was toch niet gemakkelijk de zoo uiteenlopende meeningen en wenschen te vereenigen, de talrijke verschillende nota's en rapporten te bewerken, en het eindverslag op te stellen, dat de slotsom van de beraadslagingen moest bevatten. Dit eindrapport, door VAN RAPPARD opgesteld, en den 15 Junij 1828 den Koning aangeboden, is door de verwerping der wet van 11 Nov. 1828 en de kort daarop gevolgde omwenteling buiten gevolg gebleven, maar de stukken dier commissie blijven altijd voor de kennis van dien tijd en van de toen gekoesterde wenschen en tegen de bestaande regeling geopperde bezwaren, vooral in de toenmalige zuidelijke Provinciën, belangrijk. Onder hen, die de oprigting van het collegium Philosophicum te Leuven, en de door den Koning en zijne raadsliden gevolgde gedragslijn goedkeurden, behoorde met de meeste Noord-Nederlandsche staatslieden, ook VAN

RAPPARD. Men miskende de kracht van den wederstand, die van verschillende zijden de regering onderzond, en hoopte eigen overtuiging der wederpartij te kunnen opleggen, trouwens men meende ter goeder trouw, dat langs dien weg het wezenlijk geluk van het jeugdige koninkrijk, en de band, die de verschillende gedeelten vereenigen moest, het best bevestigd zouden worden. Anders was de uitkomst, en weldra brak een strijd uit, die voor beide gedeelten des rijks de treurigste gevolgen had, en bewees dat men zich misrekend had en te weinig de godsdienstige en nationale overtuigingen had geëerbiedigd, te veel op de kracht van het landsvaderlijk bestuur had gebouwd. Wie zich nog het jaar 1830 herinnert, spreekt ons van den geestdrift, die toen allen bezielde in het aan den Koning getrouw gebleven Nederland, en zoo velen naar de wapenen deed grijpen om den vaderlandschen grond te verdedigen. Bij de Haagsche schutterij hadt gij toen ook VAN RAPPARD als sergeant titulair kunnen vinden, die in den tiendaagschen veldtogt, terwijl het leger voor Leuven lag, tot auditeur-militair bij den krijgsraad der eerste divisie werd benoemd. Na zijne terugkomst te 's Gravenhage in het volgend jaar 1831, tot referendaris bij het departement van binnenlandsche zaken aangesteld en aan het hoofd der afdeeling onderwijs, kunsten en wetenschappen geplaatst, wist hij het vertrouwen en de achting van allen te winnen, die met hem in aanraking kwamen, door voorkomende minzaamheid en hulpvaardigheid,

en deed wat in dien tijd mogelijk was tot bevordering der hem opgedragen belangen. Op nieuw werd hij dan ook weder met het secretariaat belast der bij besluit van 15 Junij 1836 benoemde staats-commissie voor het hooger onderwijs, die de waarlijk niet aangename taak had, om te onderzoeken, hoe het best op dit onderwijs zou kunnen bezuinigd worden. De besluiten van 13 October 1836, waarbij de uitschrijving der prijsvragen, de uitgaaf der annalen en de subsidies werden ingekort, waren de vrucht dier commissie, en VAN RAPPARD heeft zeker zelf met velen de noodzakelijkheid dier maatregelen betreurd. Hoezeer hij echter meer en meer het vertrouwen des Koning won, bewees zijne in 1838 gevolgde aanstelling tot Griffier der staats-secretarie, en in 1839 tot secretaris van den raad der Ministers voor de uitvoering van het tractaat met België, en de in de grondwet te maken wijzigingen; op dit oogenblik voorzeker hoogst gewigtige en moeilijke betrekkingen, waarbij evenveel vlugheid en schrandere beleid als kennis van zaken en voorzigtige kieschheid gevorderd werd. Het gold de beëindiging van een toestand van volharding, wiens noodlottige gevolgen men meer en meer erkende, maar niet kon ontwijken, hoogstens moest trachten te leenigen en te matigen, om tot een beteren toestand te geraken.

Intusschen deed de Koning op den 7 October 1840 afstand van de regering, en WILLEM II, de edele en ridderlijke vorst, volgde hem op. Ook hij gaf weldra het bewijs van het vertrouwen en de vriendschap,

die hij voor VAN RAPPARD koesterde, door hem met 1 Januarij 1841 tot Directeur van het kabinet des Konings en secretaris van den raad der Ministers te benoemen. Hierdoor was hij gedurig met den persoon des Konings in aanraking en nam aan alle staatszaken een werkzaam aandeel, terwijl hij door beleid, ijver, schranderheid een naauwgezetheid de achting van ieder verkreeg, die met hem te spreken of te handelen had, al was het soms geen ligte taak, bij de zeer uiteenloopende belangen die hem waren toevertrouwd en de zeer verschillende personen met wie hij te handelen had, altijd den juisten weg te vinden en den geschiktsten toon te treffen.

Zijn helder verstand, zijne natuurijke schranderheid, zijn kennis van menschen en zaken, zijn scherpe en juiste blik kwamen hem hierbij voortreffelijk te stade, en het was eene welverdiende hulde, toen hij in 1846 tot staatsraad in buitengewonen dienst bevorderd werd. Na den dood van Koning WILLEM II behield VAN RAPPARD hetzelfde vertrouwen bij zijn opvolger WILLEM III, toen deze den 21 Maart 1849 de regering had aanvaard. Door dezen werd hij met het begin van 1854 tot Minister der Hervormde en andere eerediensten, behalve de Roomsche-Catholieke, benoemd. Zoo nam hij in het ministerie VAN HALL, VAN REENEN, PAHUD, DONKER-CURTIUS plaats, hetwelk in 1853 aan het Ministerie THORBECKE was opgevolgd. Bij de regeling der nalatenschap van Koning WILLEM II werd hij mede geraadpleegd, bewees vele gewigtige diensten en

trad als vertegenwoordiger der hooge erfgenamen op bij de acten van overdragt van het kroondomein, (Besluit van 4 Januarij 1857 Staatsbl. n°. 1.) Toen reeds was hij tijdelijk belast met het beheer der binnenlandsche zaken, nadat de Heer SIMONS uit het ministerie VAN DER RRUGGHEN getreden was, en met 19 Januarij 1857 aanvaardde VAN RAPPARD de leiding van dat departement, die hij tot 12 Maart 1858 voerde, tot hij bij het aftreden van dat Ministerie zijne plaats voor VAN TETS moest ruimen, en met de benoeming tot Minister van Staat in het rustige, ambtelooze leven terugkeerde, nadat hij meer dan het vierde eener eeuw in dienst van den Staat, en langen tijd in de hoogste en belangrijkste betrekkingen had doorgebracht, en het vaderland had gediend in moeilijke omstandigheden, bij zeer verschillende gelegenheden. De benoeming tot President-Curator der Utrechtsche hoogeschool, in de plaats van den overleden VAN EWIJCK, noopte VAN RAPPARD om zich toen met zijn broeder te Utrecht te vestigen, aan welke stad trouwens niet alleen herinneringen van vroeger de broeders verbonden, maar waar ook beiden geliefde betrekkingen gevestigd vonden. Daar wijdde VAN RAPPARD zich geheel aan de belangen der hoogeschool, en wie ooit in haar belang tot hem kwam, kon overtuigd zijn een open oog en eene levendige belangstelling bij hem te vinden, voor alles wat haar bloei bevorderen en vermeerderen kon. Hij beschouwde het als een heilige pligt alles ten haren behoeve te doen wat hij vermogt, en de liefde

voor de instelling, waarbij hij als jongeling zijne vorming had ontvangen, deed hem voortdurend naauwlettend toezien en levendig belangstellen in alles wat bij haar voorviel, en in allen die tot haar in betrekking stonden. Hij achtte de wetenschap hoog en bevorderde daarom gaarn en volijverig alles wat hare beoefening kon bevorderen, en al heeft hij zelf in zijn werkzaam en bedrijvig leven, weinig gelegenheid gevonden om als schrijver op te treden, de door hem nagelaten bibliotheek getuigt er van, hoe hij staatsregt en staatswetenschappen, letterkunde en kunst bleef beoefenen, ook onder al de beslommeringen der openbare betrekkingen. Wie in de laatste, rustige jaren zijns levens hem van naderbij heeft gekend, weet hoe hij toen met nieuwen lust en ijver die beoefening weder ter hand nam, met een open oog en onbevangen zin kennis nemende van alles wat op dit gebied opmerkenwaardig verscheen. De dood zijns broeders was een zware slag voor den eenzaam overblijvende, zijne gezondheid had er door geleden, zijn geest werd er door gedrukt, en niet lang heeft hij dien slag overleefd. Toch hadden alle die hem kenden, allen die hem in zijne betrekking tot de hoogeschool zoo hoog hadden leeren waardeeren, zoo zeer gewenscht den edelen, ijverigen vriendelijken en belangstellenden man nog te behouden. Hij was zoo voorkomend, zoo welwillend, zoo aangenaam in den omgang, dat hij ieder aan zich verbond, zoo eenvoudig, dat hij ieder tot zich trok, zoo schrander, zoo verstandig, zoo luimig zelfs dat men hem

altijd gaarne ontmoette en hoorde. Wars van huldebetoon en praal, wilde hij zelfs niet, dat aan zijn graf iets zou worden gesproken, en voorzeker hij behoefde dit niet. In zijn leven had hij genoeg gedaan om zijn naam in dankbare herinnering te doen blijven bij allen, die het vaderland liefhebben, en bij allen, die in Utrechts hoogeschool belang stellen. Zijn leven was de lofspraak die hij alleen wilde, de herinnering die hij zich zelf had gesticht.
